

'The ghost writer' (1979) és la primera novel·la de Philip Roth. El títol ens ha suggerit endinsar-nos en el món fosc dels escriptors fantasma, també anomenats 'negres', que sovint s'amaguen sota el nom dels grans autors

Jo (potser) no he escrit aquest text

EL 'NEGRE LITERARI' XARRUPA SOROLLOSAMENT la cervesa i em diu que es nega a ser reduït a aquesta etiqueta. Ell és, abans que res, escriptor. Ha guanyat premis. Ensenya a escriure a gent de totes les edats en diversos tallers i escoles. I sí, també es guanya una part important dels seus ingressos escrivint coses que firmen d'altres. Ho ha fet des de sempre. No només llibres (això era abans), sinó també discursos per a polítics i articles per a diaris, revistes i suplementos com aquest que esteu llegint. Us en diré més: en aquest diari que avui teniu a les mans és molt probable que hi hagi traces de *negritud* literària. Vols que et faci de *negre*?, em diu amb el segon xarrup. Mireu bé la firma i la foto que hi ha vora aquest text perquè (*ehem*) podria no haver-lo escrit jo.

"La gent s'ho pren de broma -riu-. Però literàriament el *ghost writer* -o escriptor fantasma, un terme més políticament correcte, que és el que s'utilitza en anglès- és una qüestió molt interessant, tant per l'exercici de veus i d'ironia que suposa com per la magnitud que ha assolit en la indústria del llibre". Com a exemple, el nostre *negre*, que s'ha especialitzat a revisar les trames de les novel·les i la versemblança dels diàlegs i dels personatges, em diu que, si vull, podem començar per repassar els més

grans, "per aquells que considerem que van provocar un canvi de paradigma en la literatura... No se'n salva ni un! Homer, Shakespeare, Molière, Dumas..." I em recorda la hipòtesi segons la qual Homer no era un escriptor sinó una petita colla ben dirigida; i que sempre s'ha sospitat que Marlowe va escriure moltes de les obres que avui atribuïm a Shakespeare. També diu que està tan clara la influència de Corneille en les comèdies de Molière que es deia pel París de Lluís XIV, gran protector del comediant, que la millor comèdia de Corneille *era* Molière, i que fins que no es van conèixer no va començar a *escriure* obres mestres com *L'avar*, *El malalt imaginari* i *El misantrop*. Com que li agrada fer-se el misteriós, el nostre negre fa una pausa dramàtica i diu que l'afer d'Alexandre Dumas mereix un punt i a part.

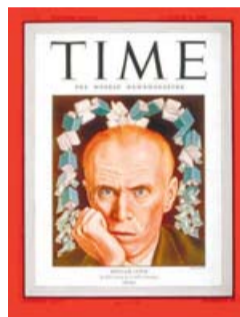
Tot i ser de sang negra ell mateix, Dumas va ser un dels principals negres del segle XIX. El ritme de publicació dels fulletons que ell firmava, habitualment setmanals, feia inviable que els escrivís ell en persona: en supervisava les trames i els repassava formalment un cop escrits, amb una dinàmica de funcionament industrial similar a la d'una productora audiovisual contemporània. El mètode, però, també evoca els tallers dels mestres de la pintura i de l'escultura del Renaixement, que és l'origen d'aquesta idea de treball col·lectiu sota una única firma reconeguda, com passava amb Miquel Àngel, Leonardo o Botticelli. Entre els *negres* de Dumas que van picar pedra a les planes d'*El comte de Montecristo* o d'*Els tres mosqueters* hi van treballar grans escriptors, com Gérard de Nerval. "Hi ha un escriptor molt i molt prolífic de la literatura catalana a qui li reviso llibres -explica-, que m'entrega unes coses infectes, amb diàlegs només apuntats perquè jo els desenvolupi ("Aquest que digui tal cosa i aquest que li respongui aquesta altra"), amb personatges que apareixen i desapareixen de la trama sense solta ni volta... o que fins i tot han mort quatre capítols enrere i continuen sortint..."

El nostre *escriptor fantasma* reconeix que, a més, el mateix negoci de l'*star system* editorial necessita que persones famoses (però no necessàriament amb aptituds literàries) escriguin llibres, tant li fa si són cuiners, futbolistes, toreros, actors o famosos sense cap mena de professió ni de capacitat demostrades. Si observeu la llista dels llibres més venuts d'aquestes setmanes sabreu de què parlo. Cuiners, polítics... o esportistes, com Andre Agassi i Zlatan Ibrahimovic, han publicat recentment llibres de memòries (o d'assaig) més o menys exitosos. Agassi, aplaudit per la crítica i amb un bon èxit editorial, ho va fer sense *negre* reconegut, però Ibrahimovic, per exemple, va firmar conjuntament amb David Lagercrantz, que va ser elogiat per haver sabut evocar la veu del davanter suec, en un treball que té més d'etnografia que de literatura. Això li va valdre l'honor (milionari) de ser triat per imitar la veu del desaparegut Stieg Larsson en la quarta entrega de la saga *Millennium* (*El que no et mata et fa més fort*). Però ni tan sols això és nou: H.P. Lovecraft, a començaments del segle XX, ja va fer de *negre* de Houdini per a les seves memòries. El que és nou és que ara, de vegades, el fantasma del *negre* es corporitza i veu reconeguda la seva feina.

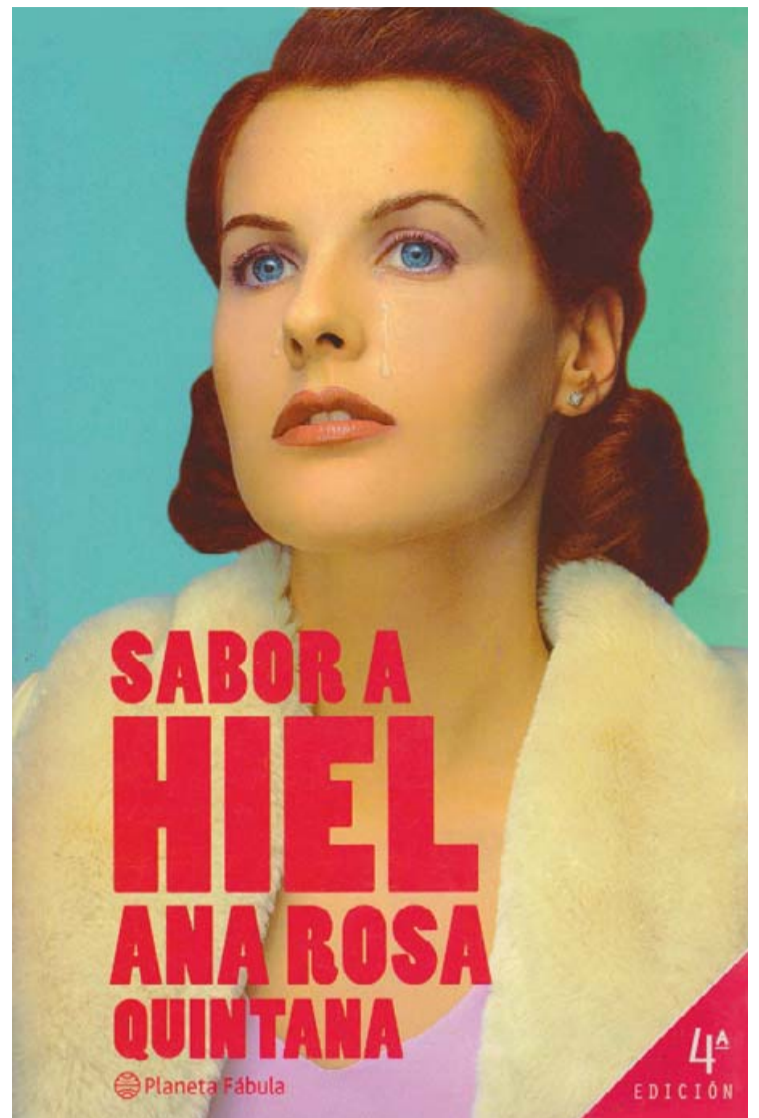
per David Vidal

I si sempre ha sigut així, doncs, quina seguretat tenim avui, amb les facilitats que internet dóna per a la còpia, la imitació, la cita i la hipertextualitat, que el que firma el text sigui, de fet, el seu autor real? Cap, evidentment. Des d'un punt de vista acadèmic, cal adonar-se, però, que el mateix concepte d'autoria s'ha fet malbé (o almenys s'ha transformat) al llarg del segle XX. Tant en el camp de la literatura com en el de la resta de les arts, l'autoria, com a concepte artístic, s'ha desconstruït. El formalisme va ser el primer corrent filològic i literari que va cridar l'atenció, al primer terç del segle passat, respecte a aquest tema, amb autors com Mikhaïl Bakhtín que parlaven de l'heteroglòssia (diversitat de veus) dins d'un mateix text, cosa que n'esborrava la *unicitat* autoral. Aprofundint aquesta sospita, l'estètica de la recepció, a partir dels anys 60, va deixar de donar importància al concepte d'autoria, i va explicar que el sentit d'un text, i fins i tot el seu valor literari, queda fixat sobretot per l'acte de lectura i d'actualització que en fa el lector. Hans-Robert Jauss, Umberto Eco i, a casa nostra, Josep Maria Castellet, entre molts altres, van parlar de l'*hora del lector*, del *lector in fabula*... L'autor passava a ser una instància narrativa construïda col·lectivament, de forma processual, com també passa a les pràctiques artístiques contemporànies.

Com ens posem en la pell de qui hem de suplantar?, li pregunto, per acabar, al nostre *ghost writer*. “¿És possible recordar coses que no hem viscut? ¿Podem pensar amb la veu d'algú altre o recrear somnis que no hem somiat?” El negre diu que, com tots els escriptors –ell admira Vila-Matas, que és un dels que parlen sovint d'això–, ell torna sovint a aquestes preguntes, ja que imaginar personatges, amb les seves peripècies, sensibilitats i idiosincràcies, és parlar amb una veu *estranya*, viure dins d'algú que ets i no ets alhora tu mateix. En el fons tots som *negres*, i alhora *negrers*, d'una veu que no sabem d'on surt, em diu, fent-se l'enigmàtic. “6.500 caràcters. Per al 3 de novembre. Vols que te'l faci, l'article, o no?” I s'acaba, d'una bona aixecada, la cervesa. ■■

Christopher Marlowe

EL 'NEGRE' PLAGIARI

L'any 2000, en ple canvi de mil·lenni, va saltar l'escàndol. Ana Rosa Quintana, eterna rival catòdica de María Teresa Campos, debutava com a flamant novel·lista amb *Sabor a hiel*. La revista *Interviú*, però, va denunciar el plagi que hauria comès la periodista en descobrir-se al text paràgrafs sencers d'altres obres, concretament de *Mujeres de ojos grandes*, d'Ángeles Mastretta, i d'*Album de familia*, de Danielle Steel. Quintana, que en aquell moment regnava a les tardes d'Antena 3, va excusar-se dient des del seu plató que els extractes “de transició” havien anat a parar al seu manuscrit accidentalment “per un problema d'inexperiència, un error informàtic i dels documentalistes”. L'efecte 2000, vaja. Planeta, que ja havia despatxat 100.000 exemplars, va retirar tots els llibres del mercat en un intent d'enterrar la polèmica. Poc després Ana Rosa va fer responsable explícitament del plagi un *col·laborador* (eufemisme de *negre*). Assumia així el recurs a l'escriptor fantasma per deslliurar-se de l'acusació de còpia. Prestigi tocat, però no de mort: el mateix any va crear la productora Cuarzo, factoria de molts programes d'èxit; el 2001 va posar en marxa la revista *AR*, i fa més de deu anys que regna als matins de Telecinco. Això sí, per ara s'està d'embarcar-se en noves aventures editorials.